

Шумська С. С.

ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗМІН ЧАСТКОВИХ РЕОК ГРИВНІ НА ПОТОКИ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ У РОЗРІЗІ ВЕД

У статті обґрунтовано необхідність аналізу впливу курсової динаміки на обсяги експортних та імпорتنних операцій через використання не агрегованого, а часткових індексів реального ефективного курсу (РЕОК) гривні, побудованих для окремих товарів та видів економічної діяльності. Оцінка часткових РЕОК гривні по «експортному» та «імпортному кошиках» за період 2003–2011 рр. дала змогу зробити висновок, що зміцнення гривні до кризи мало різний вплив на експортерів та виробників продукції для внутрішнього ринку. Аналіз динаміки часткових індексів РЕОК гривні для окремих ВЕД промисловості показав, що на кінець 2011 р. зберегла запас цінової конкурентоспроможності відносно 2003 р. продукція і добувної, і переробної промисловості. Зниження РЕОК у 2009-му з 109,7 до 93,3 засвідчило, що девальвація в кінці 2008-го року зробила конкурентними 47,9% української продукції, порівняно із докризовими 26,2% у структурі експорту товарами. У статті наведено результати оцінки курсової еластичності експорту продукції окремих промислових ВЕД, які було отримано в результаті реалізації економетричних моделей впливу змін курсу гривні на обсяги експорту на часовому проміжку 2003–2011 рр. Зміни у структурі імпорту за напрямками використання, які показано на основі аналізу даних таблиць «витрати – випуск» України в основних цінах, дали підстави показати фактичну залежність від імпортних факторів виробництва продукції, що йде на внутрішній ринок країни. Проведений детальний аналіз курсових ефектів на різні сектори економіки дав можливість виділити групи ВЕД, які потенційно зацікавлені у зміцненні гривні та ті, що можуть отримати вигоду від девальвації. У статті представлено результати економетричного моделювання впливу змін РЕОК на обсяги імпорту для продукції окремих груп ВЕД, що дає оцінку курсової еластичності імпорту. У статті на основі модельних розрахунків показано, що курсові ефекти значною мірою залежать від участі галузі в міжнародній конкуренції, її орієнтації на зовнішній чи внутрішній ринок, масштабів використання імпортової сировини та комплектуючих.

Ключові слова: частковий індекс реального ефективного курсу гривні, курсова еластичність експорту, курсова еластичність імпорту

Рис.: 2. Табл.: 6. Бібл.: 8.

Шумська Світлана Степанівна – кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник, відділ моделювання та прогнозування економічного розвитку, Інститут економіки та прогнозування НАН України (вул. Панаса Мирного, 26, Київ, 01011, Україна)

Email: s_shumska@mail.ru

УДК 519.868:936.748

Шумская С. С.

ЭМПИРИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ИЗМЕНЕНИЙ ЧАСТНЫХ РЕОК ГРИВНЫ НА ПОТОКИ ЭКСПОРТА И ИМПОРТА В РАЗРЕЗЕ ВЭД

В статье обоснована необходимость анализа влияния курсовой динамики на объемы экспортных и импортных операций через использование не агрегированного, а частных (индивидуальных) индексов реального эффективного курса (РЕОК) гривны, построенных для отдельных товаров и видов экономической деятельности. Оценка частных РЕОК гривны по «экспортной» и «импортной корзинам» за период 2003–2011 гг. позволила сделать вывод, что укрепление гривны до кризиса имело различное влияние на экспортеров и производителей продукции для внутреннего рынка. Анализ частных индексов РЕОК гривны для отдельных ВЭД промышленности выявил, что на конец 2011 г. сохранила запас ценовой конкурентоспособности относительно 2003 г. продукция и добывающей, и перерабатывающей промышленности. Снижение РЕОК в 2009-м с 109,7 до 93,3 показало, что девальвация гривны в конце 2008-го года сделала конкурентными 47,9% украинской продукции, по сравнению с докризисными 26,2% в структуре экспорта товарами. В статье приведены результаты оценки курсовой эластичности экспорта продукции отдельных промышленных ВЭД, полученные в результате реализации эконометрических моделей оценки влияния изменений курса гривны на объемы экспорта на временном промежутке 2003–2011 гг. Изменения в структуре импорта по направлениям использования, показанные на основе анализа данных таблиц «затраты – выпуск» Украины в основных ценах, дали основания подтвердить фактическую зависимость от импортных факторов производства части продукции, идущей на внутренний рынок страны. Проведенный детальный анализ курсовых эффектов на различные сектора экономики позволил выделить группы ВЭД, потенциально заинтересованные в укреплении гривны и те, которые могут получить выгоду от девальвации. В статье представлены результаты эконометрического моделирования влияния изменений частных РЕОК на объемы импорта продукции отдельных групп ВЭД, что дает оценку курсовой эластичности импорта. В статье на основе модельных расчетов показано, что курсовые эффекты в значительной степени зависят от участия отрасли в международной конкуренции, ее ориентации на внешний или внутренний рынок, масштабов использования импортного сырья и комплектующих.

Ключевые слова: частный индекс реального эффективного курса гривны, курсовая эластичность экспорта, курсовая эластичность импорта

Рис.: 2. Табл.: 6. Библ.: 8.

Шумская Светлана Степановна – кандидат экономических наук, ведущий научный сотрудник, отдел моделирования и прогнозирования экономического развития, Институт экономики и прогнозирования НАН Украины (ул. Панаса Мирного, 26, Киев, 01011, Украина)

Email: s_shumska@mail.ru

UDC 519.868:936.748

Shumskaya S. S.

EMPIRICAL ASSESSMENT OF INFLUENCE OF CHANGES OF PRIVATE REAL EFFECTIVE EXCHANGE RATE (REER) OF UKRAINIAN HRYVNA (UAH) ON EXPORT AND IMPORT FLOWS IN THE CONTEXT OF TYPES OF ECONOMIC ACTIVITY (TEAS)

The article substantiates a necessity of analysis of influence of the exchange rate dynamics on volumes of export and import operations through the use of not aggregated but private (individual) indices of REER of UAH, built for individual goods and types of economic activity. Assessment of private REER of UAH by export and import baskets for the period from 2003 till 2011 allowed making a conclusion that strengthening of UAH before crisis had different influence on exporters and producers of products for the domestic market. Analysis of private indices of REER of UAH for individual TEAs of industry revealed that, as of the end of 2011, the products of both extractive industry and processing industry preserved the reserve of price competitiveness with respect to the year 2003.

Reduction of REER in 2009 from 109.7 down to 93.3 showed that devaluation of UAH in the end of 2008 made 47.9% of Ukrainian products competitive if compared with pre-crisis 26.2% in the structure of export of goods. The article shows results of assessment of exchange rate elasticity of export of products of individual industrial TEAs, received in the result of realisation of econometric models of assessment of influence of UAH exchange rate changes upon volumes of export during the 2003-2011 period. Changes in the structure of import by directions, shown on the basis of analysis of data of expenses-production tables of Ukraine in main prices, helped to confirm factual dependence on import factors of production of some of the products that go to the domestic market. The conducted detailed analysis of exchange rate effects on different sectors of economy allowed allocation of TEAs groups, which are potentially interested in strengthening UAH and those that can obtain profit from devaluation. The article provides results of econometric modelling of influence of changes of private REER on volumes of import of products of individual TEAs groups, which gives an assessment of exchange rate elasticity of import. The article makes model calculations and shows that exchange rate effects significantly depend on participation of a branch in international competition, its orientation on foreign or domestic market, and scale of use of imported raw materials and components..

Keywords: private index of real effective exchange rate of UAH, exchange rate elasticity of export, exchange rate elasticity of import.

Pic.: 2. *Tabl.:* 6. *Bibl.:* 8.

Shumskaya Svetlana S. – Candidate of Sciences (Economics), Leading Researcher, Department of Modelling and Forecasting of Economic Development, Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine (vul. Panasa Myrnogo, 26, Kyiv, 01011, Ukraine)
Email: s_shumska@mail.ru

Вступ. Після періоду кризових негараздів для успішної реалізації стратегії модернізації української економіки все більш актуальним стає питання підтримки урядових реформ засобами грошово-кредитної та валютної політики у відповідності з обґрунтованими пріоритетами розвитку. У контексті забезпечення необхідних, хоча й недостатніх умов, актуальною є розробка ефективної валютної політики, що орієнтована на сприяння та досягнення стійких темпів зростання, в першу чергу у тих видах виробництв, що сприяють імпортозаміщенню та нарощуванню експорту. При цьому надзвичайно важливим є визначення можливого ефекту змін курсу гривні не тільки на основні макроекономічні показники розвитку, а й на структуру економіки та зовнішньоторговельні потоки.

Постановка задачі. Важливість дослідження теоретичних та практичних питань курсоутворення підтверджено великою кількістю публікацій зарубіжних та вітчизняних науковців та практиків. Вагомий внесок у проблему визначення поведінки валютного курсу гривні під впливом різних факторів, розгляд можливих наслідків валютно-фінансової лібералізації, курсової стабільності, аналіз особливостей механізму курсоутворення в Україні зроблено у роботах О. Береславської, С. Корабліна, С. Михайличенка, Т. Міщенко, Т. Мусієнко, В. Шевчука. Проте системних робіт з оцінки впливу валютної політики на окремі галузі економіки ще не представлено. Необхідність кількісного виміру реакції окремих секторів економіки на курсові коливання визначило мету статті – проведення емпіричного аналізу впливу змін курсу гривні на динаміку експорту/імпорту, оцінки еластичностей експорту та імпорту продукції підприємств основних видів економічної діяльності (ВЕД).

Результати дослідження. Серед проблем, які тривалий час стримували проведення досліджень впливу змін динаміки гривні на різні сектори української економіки, варто назвати відсутність часткових (індивідуальних) індексів реального ефективного обмінного курсу (РЕОК) гривні для окремих товарів, товарних груп, видів економічної діяльності (причому розрахованих для різних потоків експорту та імпорту). Основною причиною розрахунків лише агрегованого індексу РЕОК гривні є труднощі, пов'язані із неспівставністю класифікацій, що характеризують ін-

формацію про виробництво (КВЕД) і зовнішньоекономічну діяльність (УКТЗЕД). Для отримання повної картини необхідний значний обсяг роботи щодо приведення інформації в одну систему координат, який було виконано О. Г. Білоцерковцем у відділі моделювання економічного розвитку Інституту економіки та прогнозування НАНУ (ІЕПР). Під час розрахунку часткових індексів реального ефективного курсу гривні для окремих ВЕД проблема¹ переходу від товарної номенклатури до ВЕД була вирішена.

Оскільки перелік країн-партнерів по експорту та імпорту на практиці майже не співпадає, то це, як було зауважено вище, робить актуальним розрахунок РЕОК гривні по структурі експорту (по «експортному кошику») та по структурі імпорту (по «імпортному кошику»). Розраховані індекси будуть завжди відрізнятися від агрегованого індексу (який нівелює або усереднює інформацію), проте саме часткові індекси РЕОК більш коректно відображають конкурентоспроможність товарів на зовнішньому та внутрішньому ринках [1–2].

Оцінка реального ефективного курсу (РЕОК) гривні по «експортному та імпортному кошику»² (рис. 1) за період 2003–2011 рр. дала змогу зробити висновок, що зміцнення³ гривні до кризи мало різний вплив на експортерів та виробників продукції для внутрішнього ринку. Так, у 2005–2006 рр. більші втрати понесли експортери, а в 2007–2008 рр. конкурентоспроможність наших товарів на внутрішньому ринку знизилась сильніше, ніж на зо-

¹ Для переходу від товарної номенклатури до ВЕД, розподіл обсягів експорту, імпорту товарів за видами економічної діяльності здійснено на основі двох перехідників: перехідника від КВЕД2005 (гармонізована з базою міжнародною статистичною Класифікацією видів діяльності у Європейському Співтоваристві – NACE) до ISIC (International Standard Industrial Classification); перехідника від ISIC до HS (Harmonized Commodity Description and Coding System). Дані щодо перехідників доступні на офіційному сайті United Nations Statistics Division : Classifications Registry.

² Часткові індекси РЕОК гривні для різних ВЕД промисловості за основними видами економічної діяльності (за двома знаками КВЕД2005), розраховані (в ковзній середньорічній структурі за три роки) у різних варіантах географічної структури: індекси за структурою експорту (по «експортному кошику»); індекси за структурою імпорту (по «імпортному кошику»).

³ Під зміцненням гривні розуміємо зростання реального ефективного курсу гривні; послаблення гривні – зниження індексу РЕОК гривні.

внішніх. Після девальвації 2008 р. відносні цінові переваги експортних поставок вітчизняної промисловості зросли. За результатами 2011 р. і на зовнішньому, і на внутрішньо-

му ринках українська продукція мала відносні цінові переваги над аналогічними товарами країн-партнерів (часткові індекси РЕОК були менші 100 %).

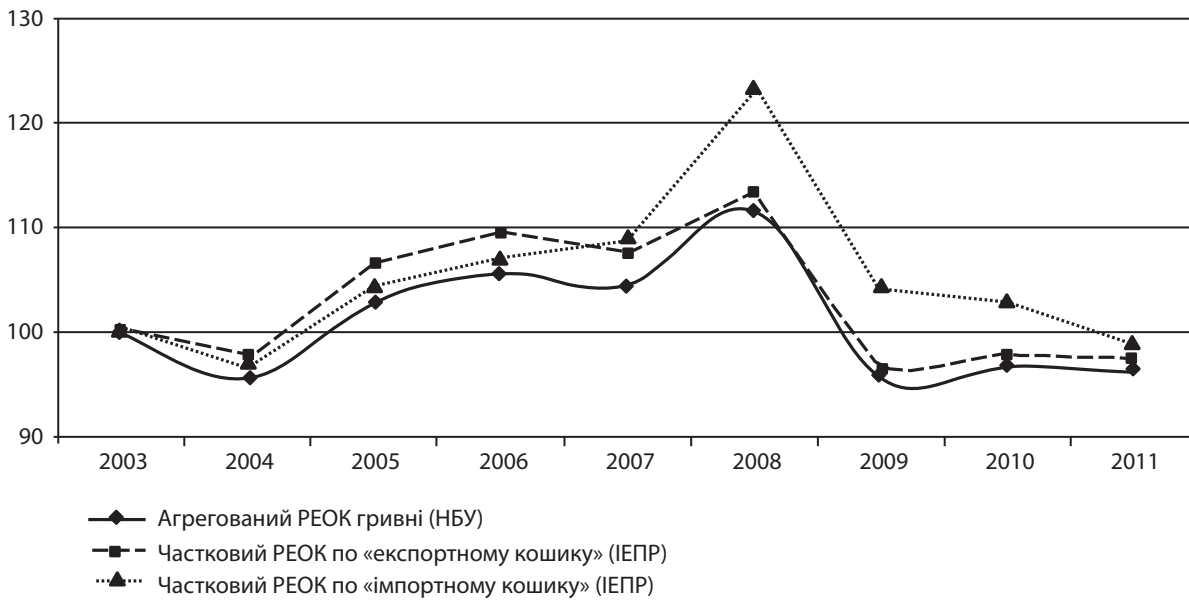

Рис. 1. Динаміка агрегованого та часткових індексів РЕОК гривні, (2003=100)

Розраховано за даними НБУ та Державної служби статистики України.

Виходячи з розрахованих за «експортним кошиком» індивідуальних індексів РЕОК гривні для конкретних ВЕД промисловості (на часовому проміжку 2003–2011 рр.), мож-

на сказати, що мала запас конкурентоспроможності відносно 2003 року продукція і добувної (індекс РЕОК=99,3%), і переробної промисловості (96%) (табл. 1).

Таблиця 1

Часткові індекси РЕОК гривні у 2008 – 2011 рр. для окремих ВЕД промисловості

1	Частка ВЕД у структурі експорту товарів у 2002–2011 рр.	Часткові РЕОК для ВЕД за «експортною кошиком», 2003=100		
		2008	2009	2011
Промисловість	92,2%	112,4	95,5	96,3
Добувна промисловість	5,6%	108,6	93,8	99,3
Добування паливно-енергетичних корисних копалин	1,3%	109,6	92,2	98,0
Добування вугілля, лігніту і торфу	0,8%	110,1	92,1	98,0
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	0,4%	103,0	99,7	101,6
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	4,3%	108,4	94,2	99,6
Добування металевих руд	3,4%	110,0	95,5	101,8
Інші галузі добувної промисловості	0,9%	104,3	90,3	89,7
Переробна промисловість	86,1%	112,7	95,7	96,0
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	9,4%	107,4	91,9	94,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв	9,0%	108,0	92,5	95,3
Виробництво тютюнових виробів	0,3%	95,6	79,6	79,3
Легка промисловість	2,7%	123,3	103,9	108,9
Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	2,0%	123,8	104,3	110,2

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
Текстильне виробництво	0,6%	114,6	98,6	101,5
Виробництво одягу; виробництво хутра та виробів з хутра	1,4%	128,4	107,1	114,4
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,8%	122,2	102,8	106,0
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	1,1%	116,3	99,6	103,8
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	1,5%	96,4	85,6	83,4
Виробництво паперової маси, паперу, картону та виробів з них	1,4%	96,0	85,5	82,9
Видавнича та поліграфічна діяльність, тиражування записаних носіїв інформації	0,2%	99,4	86,2	86,3
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	5,5%	117,8	97,4	87,9
Хімічна та нафтохімічна промисловість	8,7%	113,9	96,2	97,4
Хімічне виробництво	7,6%	115,6	97,3	99,0
Виробництво гумових та пластмасових виробів	1,0%	102,1	89,1	87,0
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	1,0%	98,3	86,5	87,8
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	38,0%	117,7	99,1	101,8
Металургійне виробництво	36,3%	118,2	99,5	102,4
Виробництво готових металевих виробів	1,7%	105,1	91,1	90,4
Машинобудування	16,4%	102,4	90,2	88,6
Виробництво машин та устаткування	5,3%	102,2	90,0	88,3
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	4,8%	106,3	92,8	95,0
Виробництво офісного устаткування та електронно-обчислювальних машин	0,1%	118,0	99,3	103,7
Виробництво електронних машин та устаткування	3,1%	103,1	89,9	93,2
Виробництво апаратури для радіо, телебачення та зв'язку	0,8%	115,7	100,2	100,7
Виробництво медичної техніки, вимір. засобів оптичних приладів та устаткування, годинників	0,7%	109,6	96,8	95,7
Виробництво транспортних засобів та устаткування	6,4%	99,9	88,4	84,3
Виробництво автомобілів, причепів та напівпричепів	1,3%	97,1	88,9	87,5
Виробництво інших транспортних засобів	5,1%	101,0	88,4	83,7
Інші галузі промисловості	1,7%	114,7	96,6	99,3
Виробництво меблів; виробництво іншої продукції	0,7%	110,7	96,1	97,5
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	0,6%	99,9	85,6	105,0

Розраховано за даними НБУ та Державної служби статистики України

Цінові переваги⁴, зокрема, мали такі види економічної діяльності (ВЕД): «виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів»; «целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність»; «виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення»; «хімічна та нафтохімічна промисловість»; «виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції»; «машинобудування».

⁴ Індекс РЕОК гривні за «експортним кошиком» менше 100%: українська продукція, що йде на експорт, коштує дешевше відносно аналогічних товарів інших країн на зовнішньому ринку

Серед ВЕД, динаміка індексів РЕОК яких мала висхідний напрямок, тобто **погіршення конкурентних умов** (у 2011 р. відносно 2003р.) зафіксовано для експорту продукції: легкої промисловості і, зокрема, «текстильного виробництва; виробництва одягу, хутра та виробів з хутра» та «виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів»; «металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів»; «виробництва та розподілення електроенергії, газу та води».

З точки зору конкурентних переваг, які отримали різні підприємства за окремими ВЕД внаслідок **деваль-**

вації гривні в кінці 2008 р. (рис. 2), слід зазначити, що відповідне зниження РЕОК зробило конкурентними у 2009 р. 47,9% української продукції. Ця ситуація відрізняється від 2005 року, коли зростання РЕОК із 95,5 до 102,7 означало, що частка ВЕД, продукція яких є конкурентоспроможною на зовнішньому ринку, зменшилась із 43,9% до 27,3% у структурі експорту товарами країни.

Серед першої п'ятірки ВЕД у структурі експортерів відносні цінові переваги у 2011 році мала продукція: «машинобудування», «виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів», «хімічної та нафтохімічної промисловості», «виробництва транспортних засобів». Тільки РЕОК для ВЕД «металургійне виробництво та виробництво

готових металевих виробів» свідчив про відсутність цінових переваг як у 2009, так і в 2011 рр. Курсова політика для них не є головною: для них більш важливими є зростаючий зовнішній попит, поділ ринків та інше. Вищезазначену гіпотезу підтверджують модельні оцінки курсової еластичності експорту для продукції ВЕД групи 27-28 (табл. 2). Згідно з теорією, знецінення валюти (зниження індексу РЕОК) формує цінові переваги для збільшення обсягів експорту і тоді курсові еластичності експорту товарів мають від'ємний знак. На відміну від ВЕД, у яких спадна динаміка курсу гривні є ключовим чинником нарощування експортних поставок, для продукції металургії в Україні курсова еластичність є позитивною ($C = 7,08$).

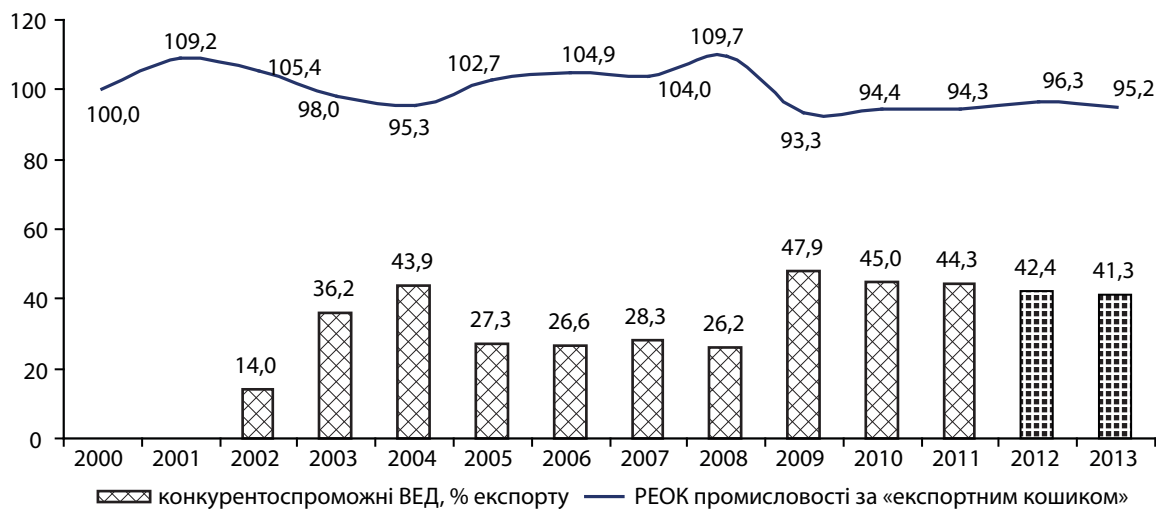

Рис. 2. Динаміка РЕОК гривні та частка конкурентоспроможних ВЕД у структурі експорту в 2000 – 2013 рр.

Розраховано за даними НБУ та Державної служби статистики України

Таблиця 2

Емпірична оцінка впливу змін курсу гривні на обсяги експорту продукції окремих ВЕД промисловості

Вид економічної діяльності	Код КВЕД	Характеристики рівнянь ⁵		
		C	Prob t-Statistic	R ²
Виробництво тютюнових виробів	DA 16	-10,77	0,0315	0,507
Легка промисловість	DB+DC (17-19)	2,09	0,0041	0,715
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	DE (21,22)	-10,56	0,015	0,593
Виробництво паперової маси, паперу, картону та виробів з них	21	-10,02	0,016	0,584
Видавнича та поліграфічна діяльність, тиражування записаних носіїв інформації	22	-14,7	0,0147	0,596
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	DJ (27-28)	7,08	0,043	0,462
Металургійне виробництво	27	7,6	0,032	0,503
Виробництво медичної техніки, вимірювальних засобів оптичних приладів та устаткування, годинників	DL 33	-4,84	0,069	0,396
Виробництво інших транспортних засобів	DM 35	-9,84	0,081	0,372

Розраховано за даними НБУ та Державної служби статистики України

⁵ Статистична оцінка параметрів рівняння виду $Y=C*X+const$ проведена методом найменших квадратів за допомогою статистичного пакету EViews 3.1.

В табл. 2 наведено тільки статистично значимі (за 10% рівня значущості) оцінки *курсової еластичності експорту* продукції окремих промислових ВЕД, які було отримано в результаті реалізації економетричних моделей оцінки впливу змін курсу гривні на обсяги експорту на часовому проміжку 2003–2011 рр. Такі моделі є спрощеним варіантом моделей функцій експорту, де окрім РЕОК, як правило, ще включаються змінні, які характеризують умови торгівлі і доходу.

Окрім металургії, позитивний знак *курсової еластичності експорту* має також продукція легкої промисловості. Цей факт можна пояснити значною залежністю даної ВЕД від імпортих сировини та комплектуючих, а тому сумарна величина курсових ефектів гривні для легкої промисловості буде включати і величину впливу динаміки курсу гривні на імпорт даної галузі.

Аналіз галузевої структури використання імпорту за 2002–2010 рр. (за даними матриці імпорту таблиці «витрати-випуск в основних цінах») свідчить, що у загальному обсязі імпорту, який приходить в Україну, частка легкої промисловості за вказаний період зменшилась із 6,34% до 3,8%; металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів – із 7,5% до 6,9%; добування вугле-

воднів та пов'язані з ним послуги – із 27,7% до 18,9%; машинобудування – із 19,3% до 17,9%. Разом з тим, залежність від імпорту, і відповідно частка у структурі, зросла в 2010 р. порівняно з 2002 р. у таких ВЕД: сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги, де питома частка у структурі використання імпорту збільшилась із 0,7% до 2,4%; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – із 4,3% до 5,3%; виробництво продуктів нафтоперероблення – із 2,6% до 5,5%; хімічна та нафтохімічна промисловість – із 10% до 14,1%; діяльність транспорту – із 3% до 6,4%.

Чи був курсовий чинник значущим для структурних змін імпорту і чи вплинула криза та девальвація кінця 2008 року на обсяги імпортих поставок в Україну може дати відповідь аналіз динаміки часткових індексів реального ефективного курсу гривні для конкретних видів економічної діяльності. Розрахунки індексів РЕОК гривні за структурою імпорту (за «імпортиним кошиком») засвідчили, що перед кризою на внутрішньому ринку України імпортині товари мали значні цінові переваги, вони коштували дешевше за вітчизняні. У табл. 3 (стовпчик 4) виділено ті ВЕД, продукція яких була практично неконкурентною відносно імпорту – РЕОК більше 125%.

Таблиця 3

Часткові індекси РЕОК гривні, розраховані за структурою імпорту, для окремих ВЕД промисловості у 2008–2011 рр.

1	Код КВЕД	Частка ВЕД у структурі імпорту в 2002-2011рр.	РЕОК гривні за «імпортиним кошиком», 2003=100		
			2008	2009	2011
1	2	3	4	5	6
Промисловість	C+D+E (10-37,40)	96,6%	123,4	104,4	98,6
Добувна промисловість	C(10-14)	26,7%	138,9	115,1	83,8
Добування паливно-енергетичних корисних копалин	CA (10,11,12)	24,5%	141,4	117,3	82,9
Добування вугілля, лігніту і торфу	10	2,4%	97,4	88,2	89,0
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	11	22,0%	147,7	121,8	82,0
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	CB (13,14)	2,3%	118,7	99,7	95,8
Добування металевих руд	13	1,7%	124,2	102,9	97,8
Інші галузі добувної промисловості	14	0,5%	102,8	88,1	89,2
Переробна промисловість	D (15-37)	69,8%	119,1	101,8	105,3
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	DA (15,16)	5,6%	118,7	101,8	102,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв	15	5,3%	119,2	102,3	103,9
Виробництво тютюнових виробів	16	0,2%	106,4	90,1	84,0
Легка промисловість	DB+DC (17-19)	3,3%	125,0	103,4	107,8
Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	DB(17,18)	2,6%	123,3	103,1	108,1
Текстильне виробництво	17	2,0%	122,5	103,2	108,8
Виробництво одягу; виробництво хутра та виробів з хутра	18	0,6%	125,6	102,9	106,3
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	DC(19)	0,7%	130,8	104,4	106,8

1	2	3	4	5	6
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	DD (20)	0,6%	111,4	98,6	104,1
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	DE (21,22)	2,7%	116,1	102,1	104,2
Виробництво паперової маси, паперу, картону та виробів з них	21	2,4%	115,6	101,8	104,3
Видавнича та поліграфічна діяльність, тиражування записаних носіїв інформації	22	0,3%	119,4	104,0	103,7
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	DF (23)	7,2%	100,7	91,0	100,4
Хімічна та нафтохімічна промисловість	DG+DH (24-25)	14,7%	121,4	103,1	107,1
Хімічне виробництво	DG (24)	11,6%	122,1	103,3	107,3
Виробництво гумових та пластмасових виробів	DH (25)	3,1%	118,6	102,1	106,3
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	DI (26)	1,8%	112,5	97,3	99,5
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	DJ (27-28)	7,3%	108,8	95,4	96,6
Металургійне виробництво	27	5,2%	105,7	93,1	93,1
Виробництво готових металевих виробів	28	2,1%	117,0	101,2	104,9
Машинобудування	DK+DL+DM (29-35)	25,5%	125,9	106,3	109,8
Виробництво машин та устаткування	DK (29)	8,9%	126,2	105,9	111,9
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	DL(30-33)	6,8%	126,2	105,7	107,9
Виробництво офісного устаткування та електронно-обчислювальних машин	30	0,5%	133,0	107,9	111,8
Виробництво електричних машин та устаткування	31	2,5%	117,6	101,3	106,4
Виробництво апаратури для радіо, телебачення та зв'язку	32	2,2%	130,8	108,1	105,8
Виробництво медичної техніки, вимірювальних засобів оптичних приладів та устаткування, годинників	33	1,5%	131,5	109,6	113,4
Виробництво транспортних засобів та устаткування	DM(34-35)	9,8%	125,4	107,2	109,5
Виробництво автомобілів, причепів та напівпричепів	34	8,9%	127,0	108,4	112,4
Виробництво інших транспортних засобів	35	0,9%	104,7	93,6	91,8
Інші галузі промисловості	DN(36-37)	1,2%	124,7	104,6	109,3
Виробництво меблів; виробництво іншої продукції	36	1,0%	125,2	104,4	108,4
Оброблення відходів	37	0,2%	122,0	106,4	114,4
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	E (40)	0,02%	87,7	82,1	75,8

Розраховано за даними НБУ та Державної служби статистики України

Після девальвації наприкінці 2008 р. ситуація змінилась і за результатами 2009 р. індекси РЕОК значної кількості ВЕД продемонстрували спадну динаміку. У вимірі 2011 року слід виділити ВЕД, індекси РЕОК для яких менше 100%, тобто на внутрішньому ринку імпорту цих товарів порівняно з українською продукцією вже став менш привабливим за ціною.

У контексті потенціалу імпортозаміщення заслуговують на увагу можливості добувної промисловості: за кодами КВЕД це 11, 13–14 групи, що формують приблизно в середньому 24,2% всього імпорту. У переробній промисловості це групи (за двома знаками КВЕД2005): 16, 26, 27, 35, які у структурі імпорту за 2002–2011рр. займали приблизно 8,2%. Чи скористались отриманими перевагами українські товаровиробники в 2012 р. залежить значною мірою від того, чи можлива технологічно заміна імпорту, адже, як свідчить структура його використання, у виділеній групі ВЕД – левова частка (біля 90%) йде на проміжне споживання (у випадку неможливості заміни імпорту варто очікувати зростання ціни на вироблену продукцію).

Як показує аналіз структури імпорту товарів до України, ймовірність заміни імпортової сировини та комплектуючих у проміжному споживанні за останні роки є низькою: в 2009–2011 рр. частка товарів проміжного споживання

зросла до 61,4% порівняно із 54,5% у 2008-му докризовому. Послаблення гривні, замість подорожчання імпорту та відповідного скорочення обсягів, супроводжувалось високими темпами його зростання, що перевищували темпи росту експорту. У структурі імпорту товарів збільшилась частка споживчих товарів і скоротилась інвестиційних.

У розрізі окремих видів економічної діяльності фактична залежність від імпортих факторів виробництва продукції, що йде на внутрішній ринок України, подано у табл. 4. З даних табл. 4 видно, що зменшили імпорту залежність від імпортих сировини та комплектуючих у 2010 р. порівняно із 2002р., наприклад, такі ВЕД: сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги (зниживши питому частку використання імпорту на проміжне споживання із 73% до 46%); хімічна та нафтохімічна промисловість – із 86,9% до 79%; легка промисловість – із 45% до 23%. Проте не відбулось імпортозаміщення у таких галузях, як добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних та виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів (100% імпорту використовується на проміжне споживання). Серед ВЕД, виробництво продукції яких на внутрішній ринок стало ще більш залежним від імпортих сировини та комплектуючих, варто виділити машинобудування та будівництво.

Таблиця 4

Зміна структури імпорту за напрямками використання

(частка у структурі, %)

Вид економічної діяльності	Проміжне споживання		Кінцеве споживання		Валове нагромадження капіталу	
	2002	2010	2002	2010	2002	2010
1	2	3	4	5	6	7
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	73,2	46,3	25,1	49,8	1,7	3,9
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	91,1	59,0	8,9	41,0	0	0
Рибальство, рибництво	0,0	27,7	100,0	69,2	0	3,1
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	89,9	89,9	10,1	10,1	0	0
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	93,8	94,4	5,2	5,6	1,01	0,03
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	100,0	100,0	0,0	0,0	0	0
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	26,1	23,3	73,9	76,6	0	0,1
Легка промисловість	45,4	23,0	54,1	77,3	0,5	-0,3
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	95,4	87,6	4,2	13,0	0,4	-0,6
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	100,0	100,0	0,0	0,0	0	0
Виробництво продуктів нафтоперероблення	85,8	83,5	14,2	16,2	0	0,3
Хімічна та нафтохімічна промисловість	86,5	79,0	12,1	21,0	1,4	-0,1
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	94,1	91,2	5,9	8,8	0	0

1	2	3	4	5	6	7
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	97,8	98,3	2,2	1,3	0	0,3
Машинобудування	24,3	31,4	10,7	10,3	64,9	58,4
Інші галузі промисловості	7,7	18,9	85,5	75,5	6,8	5,6
Виробництво та розподілення електроенергії	80,0	0,0	20,0	100,0	0	0
Виробництво та розподілення газу	0,0	0,0	0,0	100,0	0	0
Постачання пари та гарячої води	0,0	40,0	0,0	60,0	0	0
Збирання, очищення та розподілення води	0,0	0,0	0,0	100,0	0	0
Будівництво	4,6	5,9	1,0	1,9	94,4	92,2
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	91,8	83,0	8,2	17,0	0	0
Діяльність готелів та ресторанів	49,2	42,1	50,8	57,9	0	0
Діяльність транспорту	65,9	72,6	34,1	27,4	0	0
Діяльність пошти та зв'язку	55,9	62,0	44,1	38,0	0	0
Фінансова діяльність	100,0	96,5	0,0	3,5	0	0
Операції з нерухомим майном	47,8	35,8	52,2	54,4	0	9,9
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	100,0	92,5	0,0	7,5	0	0
Діяльність у сфері інформатизації	77,8	65,4	3,3	12,4	19	22,2
Дослідження та розробки	96,9	92,1	0,0	0,0	3,1	7,9
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	95,3	94,9	4,7	1,9	0	3,2
Державне управління	5,5	0,0	94,5	100,0	0	0
Освіта	0,0	11,1	100,0	88,9	0	0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,0	26,4	100,0	73,6	0	0
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,0	55,6	0,0	44,4	0	0
Діяльність громадських організацій	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	33,3	71,6	66,7	26,8	0	1,60
Надання індивідуальних послуг	0,0	25,5	0,0	74,5	0	0
Усього	68,9	68,1	17,0	20,9	14,1	11,0

Розраховано за даними таблиць «витрати-випуск» України в основних цінах за відповідні роки

У табл. 4 представлено також дані, що характеризують «насиченість» імпортом внутрішнього ринку готових товарів. Порівняння динаміки змін частки імпорту, який використано на кінцеве споживання (у загальній структурі імпорту) свідчить, що витіснення української продукції та захоплення ринку імпортною відбулося, зокрема, у сфері інтересів підприємств: сільського господарства, мисливства та пов'язаних з ними послуг (зросла питома частка використання імпорту на кінцеве споживання із 25,1% до 49,8%); лісового господарства та пов'язаних з ним послуг (із 8,9% до 41%); легкої промисловості (із 54,1% до 77,1%).

Втрата позицій вітчизняного виробника на ринку споживчих товарів відбувалась як через розширення асортименту, пропозиції продукції кращої якості, цінових переваг.

Процес модернізації українських підприємств залежав від імпортних поставок лише у сфері діяльності окремих ВЕД. Зокрема, від імпорту залежав інвестиційний потенціал підприємств: машинобудування, будівництва, діяльності у сфері інформатизації, дослідження та розробки (див. табл. 4).

Отже, з точки зору ситуації на внутрішньому ринку, курсові ефекти дуже розрізняються залежно від *масшта-*

бів використання імпоротної сировини і комплектуючих, тобто реакція ВЕД на зміни курсу (девальвацію та ревальвацію гривні) є різною. До групи ВЕД, які **потенційно можуть отримати вигоду** від зменшення витрат (здешевлення вартості імпортованих сировини та комплектуючих), а отже можуть покращити фінансові результати, збільшити кількість зайнятих чи підняти заробітну плату працівникам, **внаслідок зростання РЕОК гривні** можна віднести зокрема такі, що більш ніж 50% використовуюваного імпорту витрачають на проміжне споживання: лісове господарство та пов'язані з ним послуги; добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд; добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги; добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних; оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність; виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів; виробництво продуктів на-

фто перероблення; хімічна та нафтохімічна промисловість; виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції; металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів; торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність транспорту; діяльність пошти та зв'язку; фінансова діяльність; оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку; діяльність у сфері інформатизації; дослідження і розробки; діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям; санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів; діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг.

У цілому ВЕД обраної групи використали у 2010 році 66% імпорту для створення **48,7% валової доданої вартості** (табл. 5). З точки зору отримання потенційних вигод підприємства даної групи **зацікавлені у зміцненні гривні**.

Таблиця 5

Використання імпорту на внутрішньому ринку України

Види економічної діяльності	КВЕД	Імпорт, млн грн	Напрямок використання, %			Внесок ВЕД у формування показника, %	
			Проміжне споживання	Витрати на кінцеве споживання	Валове нагромадження капіталу	Імпорт	Валова додана вартість
1	2	5	6	7	8	4	3
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	A	13896	46,26	49,84	3,90	2,39	8,40
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	A	39	58,97	41,03	0,00	0,01	0,30
Рибальство, рибництво	B	3512	27,73	69,19	3,08	0,60	н.д.
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	CA	14189	89,93	10,07	0,00	2,44	2,20
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	CA	109550	94,36	5,60	0,03	18,86	1,40
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	CB	11270	99,96	0,04	0,00	1,94	3,30
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	DA	30579	23,27	76,64	0,09	5,26	4,80
Легка промисловість	DB+DC	22062	22,96	77,31	-0,27	3,80	0,80
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	DD+DE	16739	87,63	13,01	-0,64	2,88	1,20
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	DF	809	100,00	0,00	0,00	0,14	0,40
Виробництво продуктів нафтоперероблення	DF	31836	83,46	16,23	0,31	5,48	0,40
Хімічна та нафтохімічна промисловість	DG+DH	81911	79,01	21,05	-0,05	14,10	1,30
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	DI	9287	91,21	8,79	0,00	1,60	0,80
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	DJ	39995	98,34	1,33	0,33	6,88	2,00
Машинобудування	DK+DL+DM	103805	31,37	10,26	58,37	17,87	4,20

1	2	5	6	7	8	4	3
Інші галузі промисловості	DN	7403	18,88	75,51	5,61	1,27	0,70
Виробництво та розподілення електроенергії	E	48	0,00	100,00	0,00	0,01	3,00
Виробництво та розподілення газу	E	2	0,00	100,00	0,00	0,0003	0,30
Постачання пари та гарячої води	E	20	40,00	60,00	0,00	0,003	0,10
Збирання, очищення та розподілення води	E	6	0,00	100,00	0,00	0,001	0,20
Будівництво	F	1151	5,91	1,91	92,18	0,20	3,40
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	G	880	82,95	17,05	0,00	0,15	17,30
Діяльність готелів та ресторанів	H	9343	42,07	57,93	0,00	1,61	1,10
Діяльність транспорту	I	36875	72,62	27,38	0,00	6,35	9,20
Діяльність пошти та зв'язку	I	3411	62,01	37,99	0,00	0,59	2,50
Фінансова діяльність	J	9776	96,50	3,50	0,00	1,68	7,40
Операції з нерухомим майном	K	1205	35,77	54,36	9,88	0,21	5,50
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особ. вжитку	K	1189	92,51	7,49	0,00	0,20	0,30
Діяльність у сфері інформатизації	K	1960	65,36	12,40	22,24	0,34	0,80
Дослідження і розробки	K	1326	92,08	0,00	7,92	0,23	0,70
Діяльність у сферах права, бухгалтер. обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	K	10808	94,91	1,87	3,22	1,86	3,20
Державне управління	L	1860	0,00	100,00	0,00	0,32	5,50
Освіта	M	45	11,11	88,89	0,00	0,01	5,80
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	N	364	26,37	73,63	0,00	0,06	4,40
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	O	9	55,56	44,44	0,00	0,002	0,40
Діяльність громадських організацій	O	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,20
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	O	3181	71,61	26,78	1,60	0,55	1,00
Надання індивідуальних послуг	O	603	25,54	74,46	0,00	0,10	0,30
Оплата послуг фінансових посередників		н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-4,80
УСЬОГО		580944	68,06	20,94	10,99	100,00	100,0

Розраховано за даними таблиці «витрати-випуск» України в основних цінах за 2010 рік

До групи ВЕД, продукція яких на внутрішньому ринку конкурує із імпортними аналогами, а отже підприємства не зацікавлені у зростанні РЕОК (у структурі використання імпорту більше, ніж 50% йде на кінцеве споживання) відносяться, зокрема, такі: сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги; рибальство, рибництво; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; легка промисловість; виробництво та розподілення електроенергії; виробництво та розподілення газу; постачання пари та гарячої води; збирання, очищення та розподілення води; діяльність готелів та ресторанів; операції з нерухомим майном; державне управління; освіта; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; надання індивідуальних послуг.

Для даної групи ВЕД (що формує 43,5% валової доданої вартості) зростання РЕОК є не вигідним, оскільки підприємства постають перед вибором: знижувати ціни на продукцію, щоб зберегти свою цінову конкурентоспроможність відносно імпорту і частку на ринку, чи спробувати зберегти ціни і, відповідно, частку прибутку у ціні на тому ж рівні, ризикуючи тоді втратити свою частку ринку. У такому випадку потрібна девальвація гривні, що зменшує відносні цінові переваги іноземних товарів на внутрішньому ринку і розширяє можливості імпортозаміщення.

До третьої групи ВЕД віднесемо ті, де левова частка імпорту йде на валове нагромадження – машинобудування та будівництво. У 2010 р. їх сумарне використання імпорту у 18% забезпечило дещо меншу

частку (7,6%) створення валової доданої вартості. Оскільки у даному випадку імпорту пов'язується із можливостями модернізації, то їх реакція на ревальвацію чи девальвацію гривні залежить від того, чи існує більш сучасне обладнання і технології для модернізації в Україні (як альтернатива іноземному). Якщо так, то послаблення гривні дає шанс використати українське, у іншому випадку підприємства зацікавлені у посиленні гривні, що зменшує вартість нового імпортного обладнання. В результаті модернізації виробництва, як правило, зростає продуктивність праці, збільшуються обсяги реалізації продукції, що позитивно впливає і на фінансові результати діяльності. В разі девальвації національні товаровиробники продукції інвестиційного призначення (у випадку активізації інвестиційної активності) отримують конкурентні переваги над імпортом, що важливо для збереження та підтримки національної технологічної безпеки.

Варто зазначити, що аналіз структурних ефектів змін курсу базується на припущенні моделі недосконалих суб-

ститутів, тобто наголошується теза про відсутність повного заміщення між експортом, імпортом та домашніми товарами. В іншому випадку (іноземні та домашні товари були б досконалими субститутами) і склалася б ситуація, що: 1) або домашні, або іноземні товари поглинули б увесь ринок; 2) кожна країна або експортує товар, або тільки його імпортує, але не одночасно і те й інше [3]. Реальність заперечує таке припущення і фактично попит на імпорту виводиться в результаті рішення задачі максимізації корисності (яка залежить від споживання домашніх та імпортованих товарів) репрезентативним споживачем [4].

У загальному випадку функція попиту на імпорту дає оцінку чутливості попиту на імпорту залежно від змін реального ефективного курсу. У табл. 6 наведено результати економетричного моделювання впливу змін РЕОК на обсяги імпорту для продукції окремих груп ВЕД, що дає оцінку *курсової еластичності імпорту* C , (наведені статистичні характеристики свідчать про високу статистичну значимість проведених розрахунків).

Таблиця 6

Емпірична оцінка впливу змін курсу гривні на обсяги імпорту для окремих ВЕД промисловості

Вид економічної діяльності	Код КВЕД	Характеристики рівнянь		
		C	Prob t-Statistic	R2
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	CB (13,14)	6,79	0,068	0,4
Інші галузі добувної промисловості	14	11,04	0,006	0,68
Переробна промисловість	D (15-37)	14,29	0,028	0,52
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	DA (15,16)	9,85	0,067	0,4
Легка промисловість	DB+DC (17-19)	5,25	0,056	0,43
Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	DB (17,18)	4,47	0,041	0,47
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	DC (19)	21,82	0,054	0,43
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	DD (20)	15,01	0,013	0,61
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	DE (21,22)	5,96	0,038	0,48
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	DF (23)	28,59	0,063	0,41
Хімічна та нафтохімічна промисловість	DG+DH (24-25)	10,03	0,07	0,38
Хімічне виробництво	DG (24)	11,07	0,081	0,37
Металургійне виробництво	27	23,33	0,014	0,60
Виробництво готових металевих виробів	28	11,59	0,005	0,7
Машинобудування	DK+DL+DM (29-35)	13,12	0,008	0,82
Виробництво машин та устаткування	29	10,47	0,006	0,68
Виробництво офісного устаткування та електронно-обчислювальних машин	30	0,55	0,014	0,60
Виробництво медичної техніки, вимірювальних засобів оптичних приладів та устаткування, годинників	33	7,67	0,006	0,68
Виробництво транспортних засобів та устаткування	DM (34-35)	18,27	0,002	0,78
Виробництво меблів; виробництво іншої продукції	36	23,49	0,002	0,76

Розраховано за даними НБУ та Державної служби статистики України

Отримані модельні оцінки курсових еластичностей імпорту продукції промислових ВЕД статистично підтверджують коректність теоретичної гіпотези, що зміцнення валюти (зростання часткових індексів РЕОК гривні) призводить до зростання обсягів імпорту в країну ($C > 0$). Цікавим моментом виявилось те, що величина курсових еластичностей імпорту більша у тих ВЕД, де лівова частка імпорту йде на проміжне споживання, тобто підприємства, що використовують імпортні фактори виробництва, є більш чутливими до волатильності гривні.

На сьогоднішній день існує велика кількість досліджень, в яких доведено, що структура національної економіки, експорту та імпорту визначається особливостями наявного фізичного та людського капіталів, трудових та матеріальних ресурсів, необхідних для конкурентоспроможного виробництва товарів і послуг, а також якістю національних інститутів [5–6]. Ці фактори задають рівень відносних витрат на виробництво і таким чином формують набір товарів, виробництво яких стає конкурентоспроможним в конкретній країні. Окрім традиційного підходу, що істотно змінити структуру виробництва та експорту можна тільки змінивши ці фундаментальні фактори, все частіше обговорюється

ідея, що важливою є також і кількість підприємств, готових реалізувати проекти по виробництву нових для даної економіки товарів [7–8].

У контексті врахування впливу курсового чинника, варто наголосити, що незалежно від того, яка з теоретичних концепцій є більш коректною у світлі сучасних реалій, використання інструментарію валютної політики з метою коригування структури вітчизняної економіки має базуватись на чіткому розумінні, що сумарний баланс курсових ефектів визначається поведінкою підприємств, яка, в свою чергу, значною мірою залежить від участі галузі в міжнародній конкуренції, її орієнтації на зовнішній чи внутрішній ринки, масштабів використання імпортової сировини і комплектуючих.

Висновок. Емпірична оцінка впливу змін курсу гривні на зовнішньоторговельні потоки України засвідчила коректність теоретичних припущень щодо чинників та напрямку дії валютної політики. Розрахунки на основі даних у розрізі ключових видів економічної діяльності показали можливість імпортозаміщення та підтримки експортної діяльності вітчизняних підприємств, що робить науково обґрунтованою підтримку модернізації української економіки засобами монетарної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шумська С. С. Динаміка РЕОК гривні та цінова конкурентоспроможність українських товарів // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – №10 (181). – С.237–246.
2. Шумська С. С. Реальний ефективний обмінний курс гривні та структура української економіки // Сучасні проблеми прогнозування соціально-економічних процесів: концепції, моделі, прикладні аспекти: Монографія / За ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2012. – С.364–377.
3. Rhomberg R. R. (1973). Toward a general trade models. In: R.J.Ball (ed.) The International Linkage of National Economic Models. Amsterdam: North-Holland, 9-20.
4. Кнобель А. Ю. Оценка функции спроса на импорт в России // Прикладная эконометрика. – 2011. – №4(24). – С. 3–26.
5. Samuelson, Paul F. (1953). Prices of factors and Goods in General Equilibrium // Review of Economic Studies, 21.
6. Каукин А. Структура и продуктивность российского экспорта // Российская экономика: взгляд молодых исследователей. Выпуск 4. – М.: Институт Гайдара, 2010. – С. 247–259.
7. Ricardo Hausmann, Jason Hwang, Dani Rodrik (2007). What your export matters // Journal of Economic Growth, Springer, vol. 12(1), pages 1-25, March.
8. Hausman Ricardo and Dani Rodrik. (2003). Economic Development as Self-Discovery. John F. Kennedy School of Government, Harvard University Faculty Research Working Papers Series March 2002 RWP02-023, p. 7.

REFERENCES

- Hausman Ricardo and Dani Rodrik. (2003). Economic Development as Self-Discovery. John F. Kennedy School of Government, Harvard University Faculty Research Working Papers Series March 2002 RWP02-023, p. 7.
- Knobel, A. Yu. «Otsenka funktsii sprosa na import v Rossii» [Evaluation function import demand in Russia]. *Prikladnaia ekonometrika*, no. 4(24) (2011): 3-26.
- Kaukin, A. «Struktura i produktivnost rossiyskogo eksporta» [The structure of Russian exports and productivity]. *Rossiyskaia ekonomika: vzgliad molodykh issledovateley*, no. 4 (2010): 247–259.
- Rhomberg R. R. (1973). Toward a general trade models. In: R. J. Ball (ed.) The International Linkage of National Economic Models. Amsterdam: North-Holland, 9-20.
- Ricardo Hausmann, Jason Hwang, Dani Rodrik (2007). What your export matters // Journal of Economic Growth, Springer, vol. 12 (1), pages 1-25, March.
- Shumska, S. S. «Realnyi efektyvnyi obminnyi kurs hryvni ta struktura ukraïnskoi ekonomiky» [The real effective exchange rate and structure of the Ukrainian economy]. In *Suchasni problemy prohozuvannia sotsialno-ekonomichnykh protsesiv: kontseptsii, modeli, prykladni aspekty*, 364-377. Berdiansk: Tkachuk O. V, 2012.
- Samuelson, Paul F. (1953). Prices of factors and Goods in General Equilibrium // Review of Economic Studies, 21.
- Shumska, S. S. «Dynamika REOK hryvni ta tsinova konkurentospro-mozhnist ukraïnskykh tovariv» [The dynamics of REER and price competitiveness of Ukrainian goods]. *Visnyk Skhidnoukraïnskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 10(181) (2012): 237-246.